

Vzpomínka na rok 1989 Ze sbírkového fondu Jihočeského muzea v Českých Budějovicích

JÍŘÍ PETRÁŠ

ABSTRACT: A memory of 1989. From the collection funds of the South Bohemian Museum in České Budějovice

The goal of this study was to remind people of the period immediately following 17th November 1989. We wanted to point out the importance of previously overlooked museum collections in documenting our development, and draw attention to museums as a source of learning and knowledge. It was interesting to view the equipment and items used by students and the Civil Forum when addressing the public and promoting their ideas – posters, leaflets, film shots, various three-dimensional items, and also the technical equipment that strike committees used during their work. The second important part of the study was analysis of three speeches by Mojmir Prokop, spokesman of the Civil Forum in České Budějovice, during the course of the first half of November and the beginning of December 1989 – we saw the impression his speeches gave (how they reflected the changing society-wide situation), his emphasis of various topics and their selection. The process by which these people became members of power structures, how they were co-opted into national committees on all levels and also into the Federal Assembly, was also interesting.

KEY WORDS: Velvet revolution – Civil Forum – České Budějovice – Mojmir Prokop – South Bohemian Museum in České Budějovice

CONTACTS: PhDr. Jiří Petráš, vedoucí oddělení společenských věd Jihočeského muzea v Českých Budějovicích, Dukelská 1, 370 51 České Budějovice; e-mail: petras@muzeumcb.cz

Události konce roku 1989 v Čechách byly ve třicátém – výročním – roce zpracovány a popsány ze všech možných i nemožných úhlů, byli jsme svědky mnoha zajímavých i „zajímavých“ dokumentů, svědectví, názorů na to či ono, mohli jsme zaregistrovat i takové jevy, jako je nárůst počtu revolucionářů (údajně aktérů listopadových událostí) a jejich hrdinství. Člověk musel – byv zaplaven informacemi – vydat velké úsilí na jejich zpracování a rozřídění. Vzniklo a světlo světa spatřilo i mnoho knižních titulů, které leckdy v tom dobrém navazovaly na své předchůdce z posledních let.¹ Navíc, jak jde čas, regionální komparativní

1 Např. Jiří PETRÁŠ, Listopad 1989 ve světle pramenů JKV KSČ České Budějovice, *Výběr. Časopis pro vlastivědu a historii jižních Čech*, XXXIV, 1997, č. 4, s. 301–307; Týž, České Budějovice v roce 1989; in: Pavel Krákora a spol., *Obnova demokracie v Československu po roce 1989*, Praha 2010. Dokonalé zmapování jihočeského regionu v období od konce osmdesátých let dvacátého století až do konce roku 1990 přinesl grantový projekt Průběh Sametové revoluce ve vybraných městech Jihočeského kraje v komparativní perspektivě, podpořeného Grantovou agenturou České republiky, reg. č. 13-15049S. V jeho rámci vznikla celá řada studií a publikací, které vycházely z podrobného průzkumu centrálních i regionálních pramenů, kronik,

Obrázek 1 – Mluvčí Občanského fóra v Českých Budějovicích RNDr. Mojmir Prokop při projevu v průběhu generální stávky 27. 11. 1989 (Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích).

literatury přibývá², stejně tak jako je již vcelku dosti prací s obecnou tematikou³.

Můžeme na tomto místě říci, že řada titulů byla a je muzejní provenience. Je to celkem pochopitelné. Muzea jako paměťové, kulturní, ale i vědecké instituce mají ve svých sbírkových fondech potřebné materiály, které dosud pohřichu opomíjejí – ke své vlastní škodě – mnozí badatelé, kteří se soustřeďují převážně na archivy.⁴

Také Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích se

může pochlubit velmi bohatým a v mnoha směrech i zajímavým souborem artefaktů k roku 1989⁵. Součástí souboru jsou například amatérské filmové záběry z listopadových demon-

dobového tisku, z rozhovorů s narátory atd. Blíže a obsáhle k pramenné základně viz Lukáš VALEŠ, Úvod; in: L. Valeš – J. Petráš, *Sametová revoluce v jižních Čechách*, Plzeň 2017; Miroslava PITROVÁ-KUBATOVÁ, *Obnova česko-rakouských příhraničních vztahů na počátku 90. let 20. století*; in: L. Valeš – J. Petráš a kol., *Sametová revoluce v českých obcích, městech a regionech aneb 25 let poté*, České Budějovice 2014, s. 108–123; M. PITROVÁ-KUBATOVÁ – Pavel VÁLEK, *Pohled rakouského tisku na „sametové“ události v Československu*; in: *Scientia et Societas* 2017/2, s. 101–117; Leoš NIKRMAJER, *Česko-rakouské vztahy v jihočeských pohraničních okresech v období let 1989–1990*; in: *Východočeské listy historické* 2017/2.

- 2 Např. P. KRÁKORA, *Obnova demokracie v Československu po roce 1989*, Praha 2010. Lukáš VALEŠ, *Rok 1989 v Plzni a západních Čechách*, Dobrá Voda 2003; Týž, *Zrod demokratických politických systémů okresů Klatovy, Domažlice a Tachov a jejich vývoj v 90. letech 20. století*, Plzeň 2007; Přemysl JANÍČEK – Petr ANDRÝSEK, *Vzpomínky na samet 89 nejen z Brna*, Brno 2015; Jaroslav ROKOSKÝ, *Sametová revoluce v Ústí nad Labem, svědectví studentů po dvaceti letech*, Ústí nad Labem 2009.
- 3 Za všechny jmenujme alespoň Milan OTÁHAL – Zdeněk SLÁDEK, *Deset pražských dnů 17.–27. listopad 1989*, Praha 1990; Petr PITHART, *Devětaosmdesátý*, Praha 2009; Michal PULLMANN, *Konec Experimentu. Přestavba a pád komunismu v Československu*, Praha 2011; Jiří SUK, *Labyrintem revoluce. Aktéři, zápletky a křížovatky jedné politické krize od listopadu 1989 do června 1990*, Praha 2003. Milan OTÁHAL – Miroslav VANĚK, *Sto studentských revolucí*, Praha 1999.
- 4 Nedá se říci, že pramenů ke studiu by bylo, v našem případě pro Jihočeský kraj, málo; naopak, události na krajské stranické a státní úrovni (Jihočeský krajský výbor Komunistické strany Československa, Krajský národní výbor, Krajský výbor Národní fronty, Krajská odborová rada) jsou ve fondech Státního oblastního archivu v Třeboni, na úrovni okresu a města pak ve Státním okresním archivu v Českých Budějovicích a dalších okresních archívech. K dispozici je samozřejmě i Kronika Českých Budějovic za rok 1989 a též dobový regionální tisk.
- 5 Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, podsbírka historie, nejnovější dějiny, fond S. Z literatury blíže k tomu Jiří PETRÁŠ, *Listopad 1989 ve světle pramenů JKV KSČ České Budějovice, Výběr. Časopis pro vlastivědu a historii jižních Čech*, XXXIV, 1997, č. 4, s. 301–307; zejména ale Týž, *Výběrová edice pramenů k roku 1989 ze sbírek Jihočeského muzea v Českých Budějovicích, Jihočeský sborník historický, supplementum 9*. Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích 2018; Týž, *České Budějovice v roce 1989*; in: P. KRÁKORA, *Obnova demokracie v Československu po roce 1989*, Praha 2010.

strací (vč. generální stávky)⁶. Zvláštní místo pak zaujímá fragment železné opony – zhruba metrová část sloupu s ostatním drátem byla v prosinci 1989 odstraněna ze svého místa na hraničním přechodu u Halámek a přenesena do muzejního depozitáře⁷. Nesmějí chybět samozřejmě ani plechové štítky, některé se smaltovým povrchem, se symboly Občanského fóra a odkazující i na podobné artefakty místní proveniencí z období Československého jara 1968. Na deníky či privátní písemné zpovědi však teprve (alespoň v Českých Budějovicích) čekáme.

Soubor materiálů Jihočeského muzea vztahující se k období 1989–1990 vznikl dílem vlastním sběrem (letáky, plakáty, různé trojrozměrné předměty, noviny, časopisy, fotografie), dílem darem občanů (především letáky a noviny) a především darem stávkového výboru studentů PF a VŠZ v Českých Budějovicích a českobudějovického centra Občanského fóra. Obsahuje řádově několik set předmětů různého druhu – denní tisk, fotografie, letáky, plakáty, tiskoviny Občanského fóra a studentského stávkového výboru a řadu dalších předmětů. Do muzea se tento soubor dostal díky osobním kontaktům pisatele této studie se členy studentského stávkového výboru. Dosti předmětů, tiskovin, zprostředkovala muzeu i tehdejší krajská redaktorka Svobodného slova, a to z dílny nakladatelství Melantrich a Československé strany socialistické.⁸

Prohlížíme-li si dnes fotografie z přelomových událostí konce roku 1989, které zabírají krajinu měst, můžeme si povšimnout jedné skutečnosti – množství plakátů a letáků, které byly vylepeny na všech možných i nemožných místech. Leták totiž slouží jako rychlá informace pro občany, pomáhá jim orientovat se v překotně se vyvíjející situaci a má je i udržovat v „bdělém“ stavu, leckdy má tendence manipulovat a nasměrovat mínění svých čtenářů. Pomáhá ale též poodhalit ducha doby, myšlenkový svět jeho tvůrců. Bylo tomu tak v našich moderních dějinách v srpnových dnech roku 1968 a opět i v událostech konce roku 1989.⁹

6 Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, podsběrka historie, nejnovější dějiny, fond S. Podobné amatérské záběry – tentokrát z Jindřichova Hradce – má v držení Muzeum Jindřichohradecka. Zcela jistě se filmové nahrávky nalézají i v jiných muzeích.

7 Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, podsběrka historie, nejnovější dějiny, fond S.

8 Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, podsběrka historie, fond S. V souboru se nalézají například prohlášení pracovníků Kovopodniku České Budějovice („*Studenti a umělci vydržte, jsme s Váma – pracovníci Kovopodniku*“), Chirany OTS České Budějovice („*Jsmo rozhodnutí v případě potřeby toto své stanovisko podpořit generální stávkou 27. 11. 1989, neboť jsme přesvědčeni, že současné události v republice se nedotýkají jen zájmů studentsva, ale nás všech*“), Jihočeských pekáren, Sdružení učitelů středních škol a ostatních školských pracovníků Jihočeského kraje (zástupci 49 středních škol a odborných učilišť Jihočeského kraje, kteří reprezentovali 778 členů Občanského fóra na svých pracovištích). V souboru jsou i prohlášení hokejistů Motoru České Budějovice („*Vzhledem k naší neřešené politické a společenské situaci vyzýváme ke všeobecné diskusi a dialogu v duchu přestavby a demokratizace naší společnosti, který by pomohl najít východisko z katastrofální vnitrostátní situace.*“), příslušníků vojenského útvaru 9664 České Budějovice („*... za jednu z hlavních nadějí považujeme hned vedle přestavby organizace řízení armády, přípravu změny branného zákona a s tím související zkrácení délky základní vojenské služby*“). Svě polínko si přiložila i dosud národněfrontová Československá strana lidová, jejíž krajský výbor v úvodu svého prohlášení napsal: „*Výcházejíce z odvěkých mravních zásad, které jsou vtěleny v křesťanském poselství světu a v humanistické křesťanské filozofii, která stvořila evropskou kulturu a civilizaci, chápeme i dnešní události v naší zemi jako výzvu všem lidem dobré vůle k bratrství před Bohem a tedy i k národnímu smíru mezi sebou.*“

9 K tomu blíže viz J. PETRÁŠ, Výběrová edice pramenů k roku 1989 ze sbírek Jihočeského muzea v Českých Budějovicích, *Jihočeský sborník historický – supplementum 9*, Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích 2018.

Součástí tohoto souboru materiálů studentského stávkového výboru v Českých Budějovicích jsou i tři projevy mluvčího českobudějovického Občanského fóra RNDr. Mojžíra Prokopa, které proslovil na náměstí Jana Žižky, a to ze dne 25. 11., 27. 11. a 8. 12.1989, a kterými se budeme dále zabývat.

Nejprve bude dobře seznámit se s RNDr. Mojžírem Prokopem. Povoláním meteorolog, byl amatérským pilotem, členem Aeroklubu v Českých Budějovicích, skautem a skautským vedoucím. Rodák z Krušovic (* 15. 4. 1928) prožil druhou světovou válku coby student gymnázia v Havlíčkově Brodě. Tam byl jeho otec pracovníčně přeložen. V prosinci 1945 se s rodiči přestěhoval do Českých Budějovic. Zde dokončil poslední ročník na gymnáziu v České ulici. Poté vystudoval na vysoké škole astrofyziku, astronomii, meteorologii a klimatologii. Po vysokoškolských studiích vyučoval fyziku na gymnáziu v Českých Budějovicích. Zde též začal létat v rámci Aeroklubu. V 60. letech pracoval zpočátku na oddělení fyziky oblaků a srážek AV v Hradci Králové, posléze získal místo na Vysoké škole zemědělské v Českých Budějovicích, kde přednášel klimatologii, meteorologii a zemědělskou meteorologii. V průběhu normalizace mu byly tyto aktivity na dalších dvacet let zakázány – nemohl ani létat, ani přednášet na VŠZ. Coby důchodce (od roku 1988) se začal po 17. listopadu 1989 angažovat v budějovickém OF, které pomáhal zakládat. V únoru 1990 byl zvolen nejprve poslancem MěstNV České Budějovice a hned poté zvolen předsedou MěstNV. Tuto funkci (už coby starosta města Českých Budějovic) vykonával až do komunálních voleb, které se uskutečnily 24. 11. 1990. Do volebního klání nezasáhl, stáhl se z veřejného života.

Na tuto životní etapu po 17. 11. sám Mojžíra Prokop vzpomíná: „*Nebyl jsem 17. listopadu v Praze, dozvěděl jsem se to tady v Budějovicích. A pochopitelně jsem se sebral a pádil tady na Vysokou školu zemědělskou. Ale ne ten den první, ale až ten druhý, poněvadž jsem se nejdříve pádil po informacích, abych jich měl co nejvíc. No a vyrazil jsem za známými a přáteli, kteří ještě učili v té době na fakultě, kdy už já jsem byl pryč. Ale byli to moji dobří známí. Šel jsem se podívat, co na to tady Budějovičáci. No a narazil jsem na rybník ticha. Nic se tady nedělo. Takže jsem se pokoušel to trochu rozhybat. Dneska už zemřelý profesor Zvára, to byl můj dobrý kamarád z dob, kdy jsem tady působil, tak jsem mu zavolal a zeptal se: ‚Jožko, co dělají študáci a fakulta?‘ Říkal, že tady se nic moc neděje. Já na to, že to je strašná chyba. Říkal jsem mu, aby se nebáli a šli do toho, že není rok 1968. No tak on slíbil, že se obrátí na nějakou studentskou radu, která se tak pomalu začala formovat. No a skutečně se fakulta potom taky rozjela a účastnila se těch akcí na náměstí a podpořila tu akci mohutně. Hlavně ta část VŠZ, než z Pedagogické fakulty. Tam to byla účast poněkud vlažnější. Až na některé jednotlivce, kteří se angažovali naplno...*

První demonstrace [21. 11. 1989] byla taková, poněvadž bylo slyšet, že divadla v Praze byla první a tady u nás taky. Šel jsem kolem Malého divadla a měl jsem tam nějaké známé, poněvadž tam žena léta pracovala, tak jsem se šel zeptat, co se děje. No a tehdy Ivan Tříška říká: ‚To je dobře, že seš tady, už jsme sehnali technické prostředky, budou mikrofony, budou megafony, budeme na náměstí, koukej si jít připravit nějakou řeč.‘ Já jsem jenom něco zakotkal, ale on říkal: ‚Nepovídej, viš, co máš říkat, budeš na náměstí.‘ Skutečně jsme na to náměstí vyšli, nevím, kolik bylo hodin... No, ... lidi začínali chodit z práce [demonstrace začala v 16.00 hodin – pozn. J. P.]. Tak se začalo pár lidí shromažďovat kolem kašny ze zvědavosti, poněvadž tam byl mikrofon a nějaký přenosový krámy, velký bedny, reproduktory.

No a co si pamatuju živě, na každé části toho náměstí stál jeden policista, jeden esenbák, jak se tehdy říkalo, pohupoval se s pendrekem, ale nic nedělal. Nijak nezasahovali. Lidi ale stáli v podloubí a kousek před ním směrem doprostřed náměstí, ale ke kašně moc lidí nechodilo... Aby mohli včas zdrhnout.

No ale postupně opadával ten strach. A jak je to začalo zajímat, začali přicházet blíž. No na té první demonstraci se nesešlo moc lidí. Ale hned ty další, to rostlo lavinovitě. Až bylo to náměstí úplně plný. Ale nechtějte po mně jednotlivé dny. To už si opravdu nepamatuju...

Fungoval jsem jako mluvčí Občanského fóra a byl jsem jeden z těch, kteří se domnívali, že tvoří zárodek Občanského fóra. Čili jsem tam byl od hodiny nula... Bylo nás pár lidí. Kdybych to měl počítat, dneska zpátky, tak tam nebylo víc, jak osm devět lidí, kteří tvořili to ‚tvrdý jádro‘ Občanského fóra, když bych to takhle nazval. Jako organizátor se tam velice angažoval, a dobře, herec malého divadla Ivan Tríska. Ten to začal vést téměř takovým vojenským způsobem. Takže když někdo přicházel z toho vedení, tak velel vztyk a pozor – dělal z toho tak trochu ‚kšandu‘. Dál tam byl Vlach, Jiří Vlach, Jiří Pospíšil... Marta Zavřelová tam byla. Kdo tam byl ještě... Přizvali jsme tam samozřejmě studenty. Byl tam ten, kterej to ve Čtyráku u studentů všechno vedl... takovej drobněj kluk, trochu rezatej... Už si bohužel nevzpomenu, jména mi vypadávají už z paměti. Byli tam i lidi z fakult. Dva nebo tři lidi tam byli z pedáku, asi tři lidi tam byli z VŠZ. Vím, že to dohromady dávalo asi tak dvanáct lidí. Víc jak dvanáct lidí to v tom samotném začátku nebylo. Pak se to rozrostlo nějak. Ale my jsme si hrdě říkali koordinační centrum Občanského fóra pro České Budějovice.

Začali jsme kontaktovat okresy. Chtěli jsme získat i zástupce z okresů, aby to mělo nějaký charakter krajského vedení, aby to bylo nějak organizovaný, aby to nebylo živelné... Sídlo jsme měli v budově tehdejší fakulty u Mlýnské stoky U Folprechtů [v roce 1989 byl v domě U Folprechtů Dům politické výchovy – pozn. J. P.]. Tam se to napřed nějak vyklízelo. A jak jsme se tam dostali? Vzniklo to asi úplně spontánně, poněvadž se řeklo, že žádná politická výchova stejně neexistuje. Je tady úplně jiná éra, potřebujeme prostory, tak je zabereme. Nepamatuji se, že by někdo řekl, že tam nesmíme být. My jsme neobsadili celý barák, samozřejmě, jenom část. Potřebovali jsme psací stroje, potřebovali jsme rozmnožovačky, nějaký cyklostyl. A to bylo všechno tam.“¹⁰

Mojmír Prokop se následně stal prvním nekomunistickým předsedou Městského národního výboru v Českých Budějovicích: „Byl jsem pozvaný na radnici. To už bylo poté, kdy během jednoho mého projevu, nebo na začátku, z jednoho rohu náměstí se ozvalo: ‚Prokop na radnici!‘ a přerostlo ve skandování. Takže z tohohle titulu nějak... jsem byl vyslán na tu radnici, abych projednal nějaké věci, co se dál bude dít. No a tehdy se odehrávala taková zajímavá věc – sice tam ten návrh, abych se stal starostou, byl, ale muselo to projít volbou. Já jsem o tom neměl představu, jak. Někdo z těch stávajících lidí, kteří na té radnici seděli, řekl, že je to jednoduché, že uděláme doplňovací volby. Zeptali se mě, ve kterém obvodu bydlím, vypsal se volby pro ten obvod, vypsal jsem dvě tři setkání s voliči. Tam jsem zopakoval svoje vize, jak si to představuji, že by to mělo vypadat dál. No a odfajfkovalo se to a nakonec v tom... domě KV KSČ, krajského výboru, bylo slavnostní zasedání, dole v tom sále. Všechno tam bylo rudé no a tam jsem skládal starostenský slib, kde byla jedna věta, a sice ta, že budu sloužit své vlasti Československé socialistické republice. Řekl jsem, že slovo

¹⁰ Rozhovor s Mojmiřem Prokopem vedl Jiří Petráš dne 16. května 2013.

Obrázek 2 – Mojmir Prokop, 2013 (foto autor).

„socialistická“ říkat nebudu. Řekli mi, že by to pak nebylo platné... To byla úplná groteska. No tak... po složení tohle slibu, kde byli všichni poslanci stávající, ještě stará garda, tak tam se tohle odehrálo oficiálně, a tím pádem jsem se stal starostou. To byl prosinec. Poněvadž asi od 9. ledna jsem tam začal fungovat.“¹¹

V současné době žije Mojmir Prokop v Českých Budějovicích, vzhledem k úctyhodnému věku, v ústraní. Kromě úzké skupiny lidí, kteří mají koníčka buďto v létání, či v moderní regionální historii, či na něj vzpomínají z působení v místním OF, dnes jeho jméno nikomu nic neřekne. To je také důvod, proč se v této studii věnujeme jemu a jeho třem dochovaným a zdokumentovaným projevům.

Mluvčí českobudějovického OF hovořil k lidem z kašny každý den od úterý 21. 11. 1989, jeho projevy byly jaksi automaticky očekávány a patřily vždy k vrcholům každé demonstrace resp. generální stávky. Myslím, že byl ceněn i pro kultivovanost projevu (bylo znát, že mluví zkušený, sečtělý člověk s bohatými životními zkušenostmi a jasných morálních zásad), svou uvážlivost, kdy se například snažil uklidnit dav, dostal-li možnost promluvit někdo z tehdy velmi neoblíbených oficiálních představitelů města resp. stranických činitelů (především v průběhu generální stávky). Měl samozřejmě co říci i při veřejných debatách OF s občany města, které se několikrát na přelomu listopadu a prosince konaly ve velkém sále DK ROH na náměstí 1. máje.¹² Zachovalé projevy pocházejí každý z trochu jiné etapy „Sametové revoluce“ – ze závěru úvodního revolučního týdne, z generální stávky, kdy se situace definitivně začala lámat v neprospěch dosavadních elit, a konečně z období, kdy se měnilo vládní složení a KSČ již byla na vedlejší koleji, byla už pouze jednou ze stran rodícího se nového politického systému (byť ještě její představitelé zastávali řadu významných funkcí, faktický vliv však byl již v držení někoho jiného).

Na tomto místě je zajímavé povšimnout si i jednoho zdánlivého detailu: jakým způsobem byly rozmnožovány letáky stávkujících studentů¹³. A s údivem zjišťujeme, že ke kopírování

¹¹ Tamtéž.

¹² Dnes Dům kultury Metropol, náměstí přejmenováno s platností od 1. 1. 1992 na Senovážné. Blíže ke změně názvů některých ulic a náměstí v Českých Budějovicích po roce 1989 viz Daniel KOVÁŘ – Pavel KOBLASA, *Ulicemi města Českých Budějovic*, Jelmo 1998.

¹³ Zde je namísto připomenout situaci konce osmdesátých let 20. století. Tzv. kopírky byly v Československu horkou novinkou na konci dekády. Soukromé osoby si o nich mohly nechat jen zdát, přidělově je dostávaly pouze vybrané instituce. Když si chtěl kdokoli cokoli okopírovat, namnožit, musel využít služeb k tomu vybraných středisek ve městě – avšak pouze po předložení občanského průkazu a zdůvodnění účelu kopírování (byť toto bylo s postupujícím časem jakkoliv formální). Počítače byly v plenkách a bylo téměř nemyslitelné, aby se tato moderní technika objevila na stole v bytě obyčejného člověka. V podnicích byly nejčastější formy množení resp. kopírování formou tzv. rotaprintů či cyklostylů. Tyto přístroje stály uzamčeny ve zvláštních

materiálů, letáků, používali prakticky okamžitě vedle běžných psacích strojů i psací stroje elektrické (nelze vyloučit, že i s pamětí), a dokonce počítače, kdy se tisklo na po stranách perforovaný papír na jehličkových tiskárnách! Jak k tomu tito „obyčejní lidé“ přišli? Z mnoha vzpomínek, ať již psaných, či mluvených víme, že tuto tehdy moderní techniku mohli využívat díky benevolenci, či přímo spřízněnosti některých vysokoškolských učitelů či přímo i funkcionářů. A dá se předpokládat, že v jednotlivých podnicích, kde byla ustavena občanská fóra, tomu bylo stejně.

První zachovaný projev je ze soboty, 25. 11.¹⁴ Je přeplněn rozkošatělými souvětími, která jsou plná různých přirovnání. Jde o apelativní patetický projev, připomíná rok 1968, hrdiny domácího i zahraničního odboje 1939–1945 a jejich pronásledování komunistickým režimem po roce 1948. Současně varuje komunistické elity před převlékáním kabátů. „*Vážení přátelé, prožíváme vzrušené dni plné napětí, nadějí i nejistot a mnozí snad i strachu z toho, co bude dál. Nebudeme však malověrní a váhavě vyčkávající – nečekejme, že vytoužená svoboda nám sama spadne do klína. Budme stateční a stůjme pevně semknuti. Nastal čas, kdy je konečně na nás všech, abychom řekli své rozhodné ne!! Nejen policejní zvěři, pendrekovému režimu moci, nýbrž i šíření lži, strachu a násilí v elegantním obalu pokryteckých frází. Případá mi často, že plujeme mořem intrik, licoměrnosti a nactiutrhání. Nabízeli jste dialog a dostalo se Vám cynického výsměchu v podobě surového násilí. Jímá mne hrůza při pohledu na záběry ze 17. 11. Vy mocní jste měli při tom ústa plná slibů, avšak za zády jste drželi v jedné ruce karabáč a v druhé řemení vzpouzejících se psů. Nepochopili jste vůbec nic z posvátného odkazu 17. 11. 1939 a pošlapali jste památku nejen v našich očích, ale v očích celé světové veřejnosti... Cituji! víte o co jde Vám i nám – nikdo se již nemůže vymlouvat na to, že byl sveden a od této chvíle si každý z Vás píše svůj kádrový posudek. To neříkám já, ale cituji, prosím možná ne zcela přesně slova doktora Gustáva Husáka z roku 1969 – vidíte ne oko za oko, zub za zub, ale paměť!!! Ten citát pochází z počátku období tzv. normalizace. A my chceme jít dál, také jenom normálně, tak jak si jej dovolujeme znovu připomenout – jenom s jednou výhradou – my kádrovat nikoho nebudeme. ...“*

Dvoustránkovou řeč končí patetickými slovy: „*A prosíme-li za odpuštění našich vin, jakož i našich viníků nezbavujeme někoho odpovědnosti před pozemským zákonem za napáchané zločiny proti lidskosti. Nechceme mstu, ale spravedlnost pro naše děti, pro naše nastupující mládež, aby se už nikdy nemuselo hrozit pod bičem skrytého i zjevného útlaku a mohlo ve svém životě naplnit ideály, které lidstvo hledá od nepaměti a jež dost dávno třeba formulovala Francouzská revoluce. Volnost – rovnost – bratrství. Ve víře v jejich usku-tečnění předáme na závěr toto naše heslo PRAVDA ZVÍTĚZÍ!!!“* Je jasné, že celý projev směřoval k aktivizaci občanů před nadcházející generální stávkou.

místnostech, kam mohli pouze vybraní jedinci. Byla to práce velmi špinavá (uhlový papír popř. barva, které sloužily přímo jako kopírovací médium) a vesměs nezdravá. Nejčastějším a vlastně jediným běžným pomocníkem byl klasický psací stroj, který měl v této době i luxusní elektrickou variantu, a to i s omezenou pamětí (napsanou stránku měl schopnost napsat v několika kopiích).

14 Všechny tři projevy reprodukovujeme v původním znění, včetně drobných chyb. Projev se zachoval ve dvou vyhotoveních. Jedno je psáno na obyčejném psacím stroji a rozmnožované pomocí cyklostylu, druhé psáno již na počítači a tištěné na (z obou stran po krajích) perforovaném papíru jehličkovou tiskárnou. Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, podsírká historie, inv. č. S 15 528.

Na té vystoupil mluvčí českobudějovického občanského fóra s projevem kratším, ani ne polovičním¹⁵. Charakter proslovu odpovídá slavnostní situaci – „*Přátelé moji milí, mládeži Když se tak na vás dívám, je mi nevýslovně dobře a zároveň se bojím, že nenajdu pro tuto chvíli nejvhodnější slova.*

Nevím, jestli cítíte totéž co já, protože ve mně se obnovila víra ve vítězství dobra nad zlem i jinde než v pohádkách a hlavně víra v člověka.

Dokázali jste z chladnouceho popela, který zbyl na pohřební hranici národní hrdosti a cti, vykřesat jiskru – rozdmýchat plamen a zapálené pochodně roznést po celé zemi.

Vlastním horoucím srdcem a jiskřícím duchem jste ten oheň živili až do těchto chvil. Národ vám nikdy nebude dost vděčný, dokázali jste téměř nemožné vy všichni bezejmenní pěšáci revoluce!

Vy všichni jak tu stojíte dnes, stejně tak jako včera a dny předtím jste se vlastně zasloužili o stát, o nové svobodné Československo!

I když si opakují ta kouzelná znějící slova stokrát za den, ještě nedokáží plně vstřebat jejich obsah a představit si, co všechno znamenají.

Nevím, jak jednou historie pojmenuje epochu, která je za námi, vím však, že ta nadcházející bude epochou obrody. My starší jsme na ni čekali dlouho vám mladším a mladým ze srdce přeji, abyste v ní prožili plný a šťastný život – přiznám se, že vám trochu závidím!

Nečekejte, že začátky budou snadné: sílu musíte čerpat z ideálů, pro něž jste v minulých dnech tolik vykonali. Nikdy na ně nezapomeňte!

Já sám vám potom děkuji za to, že jste mi dovolili být s vámi a že jste přemýšleli o tom, co jsem, díky vám, směl vyslovit.

Odpusťte, prosím, jestli jsem někdy mluvil trochu dlouho, nebývalo to mým zvykem, ale myšlenky se valily jako peřeje na divoké řece.

Byl bych docela rád, kdybych k vám již z tohoto místa mluvit nemusel – zejména ne za těch okolností jako dnes. Přál bych si, aby roli mluvčího národa převzali brzy ti lidé a instituce, kteří a které by jimi měli být – nově zvolení poslanci, nová národní shromáždění, nová vláda – jednoduše čerstvá krev, lidé schopní moudří a pracovití. Je na nás všech jak přiložíme ruku k dílu.

Na duchovní frontě jste povstali, bojovali a vítězili, na té druhé frontě – politického boje jsme připraveni vést zápas čestnými formami – tedy fair play – na jiné nepřistoupíme! Rozloučím se s vámi tak, jak se dříve u nás říkávalo: Dejž vám Bůh zdraví a sílu, abyste započaté dílo zdárně dokončili!“¹⁶ Nutno podotknout, že slavnostní atmosféra vládla celé generální stávce, která probíhala na hlavním českobudějovickém náměstí – a projev tomu odpovídal.¹⁷

15 Projev z 25. 11. je zachován v jedné variantě. Je napsán na obyčejném psacím stroji na tenkém průklepovém papíře. Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, podsírka historie, inv. č. S 15 528.

16 Tamtéž.

17 Blíže J. PETRÁŠ, České Budějovice v roce 1989; in: P. Krákora a kol., *Obnova demokracie v Československu po roce 1989*, Praha 2010.

Poslední citovaný projev Mojžíra Prokopa je ze dne 8. 12. 1989.¹⁸ A významově se jedná zase o další posun. Řeč prosloušená na fóru byla zjevně reakcí na instalování Adamcovy federální vlády 15:5, která měla jepičí život, a následná jednání o nové vládě a potažmo i novém prezidentovi ČSSR.¹⁹ Mojžír Prokop zde hovoří o KSČ (v čele s novým generálním tajemníkem Karlem Urbánkem) již jako o jedné z mnoha politických sil. Během několika málo dní vidíme zřejmý posun v politické realitě: „*Pan Urbánek je však pouze jedním z předsedů politických stran navíc úplně zdiskreditovanou. Zásadně odmítáme účast generálního tajemníka KSČ na jakémkoli jednání, které přísluší jen vládě ČSSR, KSČ reprezentuje jen bídu naší společnosti.*“²⁰

Druhá část projevu je reakcí, komentářem, k vystoupení předsedy vlády ČSSR Ladislava Adamce v televizi dne 6. 12. 1989. Mojžír Prokop ho ve svém projevu přímo oslovuje, hovoří k němu, jako by byl premiér na demonstraci přítomen. Je sžíravý, nekompromisní, zjednodušující až – můžeme říci s odstupem – trochu zavádějící a manipulující: „*Již v úvodu [televizního projevu dne 6. 12. 1989 – pozn. J. P.] se zmiňujete, pane předsedo vlády, o tom, že nepovažujete složení federální vlády za optimální a pro všechny vyhovující a že podle potřeby může být zkvalitňována ...*

Převedeno do jadrnější češtiny to znamená asi tolik jako ‚vědomě jsme vyrobili zmetek, ale časem ho trochu vylepšíme!‘

Řečeno jinak: ‚Sestavili jsme vládu, která určitě vyhovuje vedení KSČ a je nám také jasné, že jsme v dané situaci tímto krokem podráždili převážnou většinu národa.‘

Požádal jste představitele všech složek o návrhy, říkáte vy, chcete říci, že jste jich dostal tak málo, že z došlých jiná vláda sestavit nešla?

‚Ne každému bylo vyhověno‘ – říkáte, ‚s tím se musí počítat‘, někomu jste však přece jenom vyhověl zcela! Můžete nám to vysvětlit?

V situaci, v níž jsme, nesvědčí to, co jste volil, jako kvalifikované rozhodnutí státníka s rozhledem, případně je to více jako hra v kostky nebo výprodej partiového zboží na výročním trhu!

Dále říkáte, že není možné jednat pod nátlakem ultimát a že nemůžete jednat pod nátlakem jedné skupiny? Mohl byste tuto skupinu blíže specifikovat? – pokud by to měla být nekomunistická část veřejnosti, což lze z textu vycítit, nemáte zřejmě vůbec ponětí o veřejném mínění a doporučuji, abyste se rozhlédl důkladněji kolem sebe!

Kompromisní řešení, které hledáte, musí být přijatelné pro všechny, pro celý národ – nejen osobně pro Vás nebo menšinu, pane ministerský předsedo!

Dále mluvíte o stupňování napětí, které by mohlo těžce poškodit naši ekonomiku; jste si vědom, že toto napětí stupňujete osobně Vy sám rozhodnutím, které jste učinil?

18 Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, podsběrka historie, fond „S“. Dlužno podotknout, že u tohoto projevu chybí první strana. Projev byl psán tentokrát pomocí elektrického psacího stroje a zcela jistě byl také kopírován a rozmnožován.

19 O složitosti jednání mezi Ladislavem Adamcem a jeho poradci na straně jedné a Václavem Havlem a jeho nejbližšími spolupracovníky z řad OF, která se změnila v komplikovanou šachovou partii, viz např. J. SUK, *Labyrintem revoluce. Aktéři, zápletky a křížovky jedné politické krize (od listopadu 1989 do června 1990)*, Praha 2003; P. PITHART, *Devětaosmdesátý*, Praha 2009.

20 Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, podsběrka historie, fond „S“.

Jaké jistoty každodenního života lidí jsou v nebezpečí – chcete říci, že pekaři nebudou péci chleba, zhasnou světla a nastane konec světa, když padne vláda, kterou jste sestavil?

Přestane-li fungovat nefungující státní správa, mám dojem, že se tak moc nezmění! Autobusy i vlaky budou jezdit i bez pana starosty – však on se někdo najde!

Kdybyste se snažil – jak říkáte – pane ministerský předsedo, každého pochopit, tak byste musel jednat jinak. S oblibou používáte pro většinu národa termínu ‚určitá část společnosti‘ – chybí tam už jen dodatek ‚svedená imperialistickou propagandou‘ – a jsme doma!

Jak můžete být zastáncem právního státu, když jste dal přednost při sestavování federální vlády reprezentantům strany, která sama o sobě prohlašuje, že až příliš často jednala protiprávně. Za kým vlastně stojíte – za stranickým štítem nebo za národem? ...

Jste-li pro co nejrychlejší uspořádání demokratických voleb – tak my jsme raději pro svobodné volby, tomu rozumíme. Svěrázné modely demokracií máme již snad jednou provždy za sebou! ...

Změnit musíte celé politické klima v zemi, to je úkol čísla jedna, pane ministerský předsedo; až lidé budou mít jistotu, že žijí ve svobodné zemi, lidsky, důstojně – potom věřte, že budou ochotní i utáhnout si opasek o pár dírek a ‚makat‘ – jakékoliv opomenutí v tomto smyslu však může znamenat nejen konec iluzím o šťastném životě zítra – nýbrž i pro budoucí generace.“²¹

Závěr projevu věnuje tomu, co v následujících týdnech a několika měsících začne měnit politickou mapu Československa – procesu výměny poslanců zastupitelských sborů všech stupňů, od těch místních, až po federální. Odvolávání byli, či přímo sami rezignovali „zkompromitovaní“ poslanci bez důvěry voličů, a místo nich nastupovali noví lidé – příslušníci jak stávajících tradičních politických stran (v České socialistické republice Československá strana lidová, Československá strana socialistická – tyto se velice rády a hbitě distancovaly od své národněfrontové minulosti), taktéž nestraníci, zástupci OF, či nových hnutí, spolků, stran a straníček, které vznikaly jako houby po dešti. Nutno podotknout, že v tomto období spatřilo světlo světa a bylo rozšiřováno mnoho těchto letáků, které často vypracovávali studenti právnických fakult vysokých škol. Byl to vlastně jakýsi návod, „manuál“ na výměnu nepohodlných poslanců a dosazení těch, kteří by byli zárukou dalších politických změn.

„Vážení občané,

Je nesporné, že někteří poslanci zastupitelských orgánů zklamali důvěru nás, voličů. Máme na mysli např. tyto poslance Federálního shromáždění: Jakeš, David, Fojtik, Bilak, Hofman, Štěpán, Václavík, Kabrhelová, Češka, Slavík a další. Právní úprava pro odvolání poslanců je poplatná době, kterou se snažíme změnit a tak postup je velmi složitý a prakticky nepoužitelný. V § 49 zákona o volbách do Federálního shromáždění se uvádí, že poslanec, který zklamal důvěru voličů nebo který se dopustil nedůstojného činu, může být odvolán. Zkompromitovaní poslanci nenašli v sobě dostatek odvahy a síly přiznat si nezvratnou skutečnost, že ztratili ve smyslu zákona právo být ve Federálním shromáždění. Nevzdali se svého mandátu sami. Je potom odpovědností příslušného orgánu předložit předsednictvu Federálního shromáždění návrh na jejich odvolání. Tyto orgány však jakoby nebraly přání a vůli voličů na vědomí a mlčí. Domníváme se, že je třeba dát jak

21 Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, podsíbirka historie, fond „S“.

*těmto poslancům, tak i příslušným orgánům hmatatelný důkaz jednoznačné vůle a přání obyvatelstva, které zní: **Nemáte náš mandát!***²²

Ale proces odvolávání a výměny poslanců je již přece jenom jiná kapitola, která přesahuje rámec tohoto článku.

Naší snahou, ambicí, bylo nejenom připomenout období bezprostředně následující po 17. listopadu 1989, ale též i důležitost muzejních sbírek pro dokumentaci našeho vývoje, upozornit na muzea jako na jeden ze zdrojů poznání a vědění, který je badateli mnohdy přehlížen – ke škodě jejich i ke škodě poznání samotného. Zajímavé je sledovat samotné prostředky, předměty, jež používali studenti a Občanské fórum při oslovování veřejnosti a propagaci svých myšlenek – plakáty, letáky, filmové záběry, různé trojrozměrné předměty. To se týká i techniky, kterou používali při výrobě a samotném rozmnožování, kopírování letáků a plakátů – v ničem totiž nezaostávala za technickými prostředky používanými tehdejšími stranickými a státními elitami. Studentům pomáhali vyučující na vysokých školách (jistě ne všichni, samozřejmě; stejně tak by bylo naivní domnívat se, že studenti působili jako jednotný monolit – mnoho z nich odjelo z vysokoškolských center do svých domovů, kde v klidu svých pelíšků sledovali děje v televizi, či na hory, kde si užívali prvního sněhu), podporu nalézali ve svých rodinách a přicházela i od obyčejných neznámých lidí, kteří jim nosili (vedle pamlsků tuhého i tekutého charakteru) papír, kopírovací blány, dokonce i psací stroje, nebo pomáhali tím, že roznášeli a vylepovali po ulicích měst výzvy, plakáty, letáky... Důležitá byla pomoc morální, pocit sounáležitosti a spolupráce napříč generacemi i profesemi – mluvíme vlastně o občanské společnosti. Především jsme ale chtěli upozornit na to, že mezi námi žijí lidé, jejichž jména a je samotné je zapotřebí držet v paměti, vědět o nich. Historická paměť, jak se zdá, je krátká a úlohou nás, historiků, muzejníků, je ji prodlužovat.

Na následujících stránkách obrázky 3–7 – Tištěné verze projevů Mojžíra Prokopa z listopadu/ prosince 1989 (Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích).

22 Tamtéž.

Vážení přátelé,
prožíváme vzrušené dni plné napětí, nadějí i nejistot a mnozí snad i strachu z toho, co bude dál. Nebudeme však malovněrní a váhavě vykávající - nečekejme, že vytvořená svoboda nám sama spadne do klína. Budme stateční a stůjme pevně se mnou. Na-
stal čas, kdy je konečně na nás všech, abychom řekli svojeroz-
hodné ne!! nejen policejní zvláštní, bendrekovému režimu moci, nýbrž i šíření liží, strachu a násilí v elegantním obalu pokryteckých frází. Případá mi často, že plujeme mořem intrik, licoměrnosti a nactiutrhaní. Nabízeli jste dialog a dostalo se Vám cynického výsměchu v podobě surového násilí. Já má mne hrůza při pohledu na záběry ze 17.11. Vy mocní jste měli při tom plná ústa slibů, avšak za zády jste drželi v jedné ruce karabáč a v druhé řemenů vzpuzejících se psů. Nepochopili jste vůbec nic z posvátného odkazu 17.11.1939 a pošlapali jste jeho památku nejen v našich očích, ale v očích celé světové veřejnosti. Uplatnění nejhrubšího stalinistických metod útlaku jste dokázali, že humanita je Vám cizím pojmem. Je to patrně zákonité, jinak myslet a jednat jste nejměli, neboť to byly právě tyto metody, které Vás vynesly na vrchol současné moci. Slyšáte teky naší odpovědi! Byli jsme ochotni a jsme ochotni jednat nikoliv však s těmi, kteří se hluboce zdiskreditovali svým neobliomným postojem a štitivě odstrkovali ruku podávající jim smíru a to na všech stupních řízení státu. Zbylo Vám jenom jedno jediné! v tichosti odejít a nemanévrovat. Mnohá z práv, která jste si osobovali Vám nikdo nikdy nedal. Na začátku Vaší epochy jste se vlády v této zemi zmocnili násilím za pomoci zahraniční intervence, vládli jste opření o bajonety a národ jste dokázali za poměrně krátkou historickou etapu přivést v mnoha směrech na pokraj zoufalství. Vytýkáte nám emoce, plannoucí vášně, obviňujete nás z rozvrácení státu. Nemáte pravdu, nevidím krvavé oči, ale rozjásané oči tisíce lidí, plné nadšení. Lidé najednou na sebe začínají být hodní a ohleduplní, pomáhají si navzájem jsou při tom i plnými čutí do pořádné práce a dokazují, jak vysoký morální kredit lze probudit jakoby mávnutím konkrétního příkladu. Vy jste byli hlouzí a slepi, nezajímalo Vás, co se děje v okolí v Evropě, odmítali jste naslouchat hlasu země, která je i Vaší rodinou zemí. Naslouchali jste sekulárnímu hlasu lidu, za nějž jste se tak často skrývali octoky frází, dokonale jste se oddělili od obyčejného člověka a jeho starosti všedního dne a zhlíželi na svět z výšin jakési bohorovně nedotknutelnosti. Loď pluje tam, kam se natočí kormidlo, prostěpodle toho, kdo je u vesla. To veslo i kormidlo jste drželi - promiňte mi ten termín - "setsakramentsky" dlouho a teď se divíte, že se posádka lodi nemíjí nechat utopit ve víru, který hrozí strnout všechny Vás i nás. Nemůžete se vynímat na to, že nesvítily majíky, ba dokonce hvězda od východu Vám ukazovala správný směr, jenomž tohle světlo Vás bořalo do očí a tak jste si je raději zacláněli. Sami jste tudíž na vině, Vy jste kormidelníky, zatímco galejníkům nebylo dovoleno nic víc než mlčet a potit krev. Nebudu dále mlúvit v metaforách, ale nazývat věci pravými jmény: ptám se Vás na co jste očekali. Snad na to, až v SSSR Gorbáčov padne i perestrojka nebo na bratrskou pomoc mimozemské civilizace, protože na jinou už nelze spoléhat. Víte sami dobře že tyto představy jsou dnes už zcela iluzorní. Copak Vám to skutečně nevedí, že naše národy odchované v duchu demokratických tradic Evropského domu se musí dívat na to, jak nás v procesu demokratizace socialismu předstihují snad všechny sousední země. Ujíždí nám autobus, ale Vám to nic neříká, ba dokonce se zdá, že vůbec nemíníte nastoupit. Co co Vám šlo - o blaho lidu nebo o pocit neomezené moci, na níž jste si během desítek let zvykli jako na omamnou drogu? Nevidíte, jak se ze všech stran ozývají varovné hlasy, hroubí se chabrné zdi doktrin i paláce liží.

PROJEV

PANA RNDR. HOJMÍRA PROKOPA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH ZE DNE 25.11.1989
mluvčího Českobudějovického občanského fóra

Vážení přátelé, prožíváme vzrušené dni plné napětí i nejistot a mnozí snad i strach z toho, co bude dál. Nebudme však malověrní a váhavě vyčkávající - nečekejme, že vytožená svoboda nám sama spadne do klína. Budme stateční, stůjme pevně semknuti. Nastal čas, kdy je konečně na nás všech, abychom řekli svoje rozhodné NE!! nejen policejní zvlí, pendrekovému režimu, moci, nýbrž i šíření lži, strachu a násilí v elegantním obalu pokryteckých frází. Případá mi často, že plujeme mořem intrik, licoměrnosti a nactitřhání. Nabízeli jste dialog a dostalo se vám cinického výsměchu v podobě surového násilí. Jímá mne hrůza při pohledu na záběry ze 17.listopadu. Vy, mocní jste měli při tom plná ústa slibů, avšak za zády jste drželi v jedné ruce karabáč a v druhé řemení vzpuzejících se psů. Nepochopili jste vůbec nic z posvátného odkazu 17.11.1939 a pošlapali jste jeho památku nejen v našich očích, ale i v očích celé světové veřejnosti. Uplatnění nejhrušších stalinistických metod útlaku jste dokázali, že humanita je vám cizím pojmem. Je to patrně zákonité, jinak myslět a jednat jste neuměli, neboť to byly právě tyto metody, které vás vynesly na vrchol současné moci. Slyšte tedy naši odpověď: byli jsme ochotni a jsme ochotni jednat, nikoliv však s těmi, kteří se hluboce zdiskreditovali svým neoblohmým postojem a štítlivě odstrkovali ruku podávanou ke smíru, a to na všech stupních řízení státu. Zbylo vám už jenom jedno jediné: v tichosti odejít a nemané-vrovat. Mnohá z práv, která jste si osvojovali, vám nikdo nikdy nedal. Na začátku vaší epochy jste se vlády v této zemi zmocnili násilím za pomoci zahraniční intervence, vládlí jste oprěni o bajonety a národ jste dokázali za poměrně krátkou historickou etapu přivést v mnoha směrech na pokraj zoufalství. Vytýkáte nám emoce, planoucí vášně, obviňujete nás z rozvracečství. Nemáte pravdu. Nevidím krvavé oči, ale rozjásané oči tisíce lidí, plné nadšení. Lidé najednou na sebe začínají být hodní a ohleduplní, pomáhají si navzájem, jsou přítom i plní chuti do pořádné práce a dokazují, jak vysoký morální kredit lze probudit jakoby mávnutím kouzelného proutku. Vy jste byli hlupí a slepí, odmítali jste naslouchat hlasu země, která je i vaší rodnou zemí, nezajímalo vás, co se děje vškol v Evropě. Nenaslouchali jste skutečnému hlasu lidu, za nějž jste tak často skrývali potoky frází, dokonale jste se odtrhli od obvyčejného člověka a jeho starostí všedního dne a vzhlíželi na svět z výšin jakési bohorovně nedotknutelnosti. Loď pluje tam, kam se natočí kormidlo, prostě podle toho, kdo je u vesla. To veslo i kormidlo jste drželi - promiňte mi ten termín "setsakramentsky" dlouho a teď se divíte, že se posádka lodi nemíni nechat utopit ve víru, který hrozí strhnout všechny, vás i nás. Nemůžete se vmlouvat na to, že nesvítily majáky, ba dokonce hvězda od východu vám ukazovala správný směr, jenomže tohle světlo vás bodalo do očí, a tak jste si je raději zacláněli. Sami jste tudíž na vině, vy jste byli kormidelníky, zatímco galejníkům nebylo dovoleno nic víc, než mlčet a potit trev. Nebudu dále mluvit v metaforách, ale nazývat věci pravými jmény: ptát se vás, na co jste čekali. Snad na to, až v SSSR Gorbačov padne i perestrojka nebo na bratrskou pomoc mimozemské civilizace, protože na jinou už nelze spoléhat. Víte sami dobře, že tyto představy jsou dnes již zcela iluzorní. Copak to skutečně nevidíte, že naše národy, odchované v duchu demokratických tradic evropského domu se musejí dívat na to, jak nás v procesu demokratizace socialismu předstihují snad všechny sousední země. Ujíždí nám autobus, ale vám to nic neříká, ba dokonce se zdá, že vůbec nemíníte nastoupit. O co vám šlo - o blaho lidu nebo o pocit neomozžené moci, na níž jste si během desítek zvykli jako na osamou drogu? Nevidíte, jak se ze všech stran ozývají varovné hlasy, hrouť se chatrné zdi doktrín i paláce lži.

A ještě jedno varování, nepokoušejte se obalamutit lid nějakým novým trikem v podobě přeformulovaných hesel a převlečených loutek, ale jednejte, splňte požadavky studujících - slov už bylo dosti! To, že jste si zvolili nový ústřední výbor strany, je vnitrostraničká záležitost, to je abyste si neosobovali právo vůdčí síly. Potom uvnitř strany si to vyřídte po Vašem. Do té doby, dokud nebudou vypsaný svobodné volby, budeme hodnotit Vaše postoje podle rychlosti provedení a účinnosti reforem. Jakoukoliv liknavostí v tomto směru ztrácíte v první řadě Vy sami další pozice na politické scéně a ujišťujeme Vás, že budeme mít oči a uši otevřené. Podíl Vaší účasti na budoucí koaliční vládě, a jinak si řešení zvanastolení české vlády zatím představit nedovedu a nechci si už teď vytvářet dopředu Vaším přístupem k té pyramidě problémů, které jste si po léta plně řešili.

Kdybyste jste si tu pyramidu stavěli tak říkajíc na vlastním písečku vnitrostraničny, je to Vaše věc, vzal to čert. Ale nemůžete přece chtít, abyste tím ztratili vchod do našeho společného domu a my museli lézt po hromosvodu oknem.

Citují: víte o co jde Vám i nám - nikdo se již nemůže vmlouvat na to, že byl sveden a od této chvíle si každý z vás píše svůj kádrový posudek. To neříkám já, ale cituji prosím slova doktora

Přátelé moji milí, mládeži

Když se tak na vás dívám, je mi nevysslovně dobře a zároveň se bojím, že nenajdu pro tuto chvíli nejvhodnější slova.

Nevím jestli cítíte totéž co já, protože ev. mně se obnovila víra ve vítězství dobra nad zlem i jinde než v pohádkách a hlavně víra v člověka.

Dokázali jste z chladnociho popela, který ztuhl na pohřební hranici národní hrdoosti a cti, vykřesat jiskru - rozdmýchat plamen a zapálené pochodně roznést po celé zemi.

Vlastním horoucím srdcem a jiskřicím duchem jsteten ohně živilí až do tšchte chvíl. Národ vám nikdy nebude dost vděčný, dokázali jste téměř nemožné vy všichni bezejmenní pššáci revoluce!

Vy všichni jak tu stojíte dnes, stejně tak jako včera a dny předtím jste se vlastně zasloužili o stát, o nové svobodné Československo!

I když si opakují ta kouzelně znějící slova stokrát za den, ještě nedokáží plně vstřebat jejich obsah a představit si, co všechno znamenají.

Nevím, jak jednou historie pojmenuje epochu, která je za námi, vím však, že ta nadcházející bude epochou obrody. My starší jsme na ni čekali dlouho vám mladším a mladým ze srdce přeji, ať se v ní prožili plný a šťastný život - přiznám se, že vám trochu závidím!

Nečekejte, že začátka budou snadné, sílu musíte čerpat z ideálů, pro něž jste v minulých dnech tolik vykonali. Nikdy na ně nezapomente!

Já sám vám potom děkuji za to, že jste mi dovolili být s vámi a že jste přemýšleli o tom, co jsem, díky vám, směl vyslovit.

Od pusťte, prosím, jestli jsem někdy mluvil trochu dlouho, nebývalo to mým zvykem, ale myšlenky se valily jako peřeje na divoké řece.

Byl bych docela rád, kdybych k vám již z tohoto místa mluvit nemusel - zejména ne za těch okolností jako dnes. Přál bych si, aby roli mluvčího národa převzali bray ti lidé a instituce, kteří a které by jimi měli být - nově zvolení poslanci, nová národní shromáždění, nová vláda - jednoduše čerstvá krev, lidé schopní moudří a praciví. Je na nás všech jak přiložíme ruku k dílu.

Na duchovní frontě jste povstali, bojovali a vítězili; na té druhé frontě - politického boje jsme připraveni vést zápas šestnými formami - tedy fair-play - na jiné nepřistoupíme! Rozloučím se s vámi tak, jak se dříve u nás říkávalo: Dejž vám Bůh zdraví a sílu, ať se započaté dílo zdárně dokončí!

Dr. Mojmir Prokop
OP - Č. Bud. 27. 11. 1989

Pan Urbánek je však pouze jedním z předsedů politických stran a KSČ je pouze jednou z politických stran navíc úplně zdiskreditovanou. Zásadně odmítáme účast generálního tajemníka KSČ na jakémkoli jednání, které přísluší jen vládě ČSSR. KSČ reprezentuje jen bídu naší společnosti.

Komentář k vystoupení předsedy vlády ČSSR v televizi 6. 12. 1989

Již v úvodu se zmiňujete, pane předsedo vlády, o tom, že nepovažujete složení federální vlády za optimální a pro všechny vyhovující a že podle potřeby může být zkvalitňována ...

Převedeno do jadrnější češtiny to znamená asi tolik jako: "vědomě jsme vyrobili zmetek, ale časem ho troc hu vylepšíme!"

Řečeno jinak: "Sestavili jsme vládu, která určitě vyhovuje vedení KSČ a je nám také jasné, že jsme v dané situaci tímto krokem podráždili převážnou většinu národa."

Požádal jste představitele všech složek o návrhy, říkáte vy, chcete říci, že jste jich dostal tak málo, že z došlých jiná vláda sestavit nešla?

"Ne každému bylo vyhověno" - říkáte, "s tím se musí počítat", Někomu jste však přece jen vyhověl zcela! Můžete nám to vysvětlit?

V situaci, v níž jsme, nesvědčí to, co jste volil, jako kvalifikované rozhodnutí státníka s rozhledem; připadá to více jako hra v kostky nebo výprodej partiového zboží na výročním trhu!

Dále říkáte, že není možné jednat pod nátlakem ultimát a že nemůžete jednat pod nátlakem jedné skupiny? Mohl byste tuto "skupinu" blíže specifikovat? - Pokud by to měla být nekomunistická část veřejnosti, což lze z textu vycítit, nemáte zřejmě vůbec ponětí o veřejném mínění a doporučuji, abyste se rozhlédl důkladněji kolem sebe!

Kompromisní řešení, které hledáte, musí být přijatelné pro všechny, pro celý národ - nejen osobně pro Vás nebo menšinu, pane ministerský předsedo!

Dále mluvíte o stupňování napětí, které by mohlo těžce poškodit naši ekonomiku; jste si vědom, že toto napětí stupňujete osobně. Vy sám rozhodnutím, které jste učinil?

Jaké jistoty každodenního života lidí jsou v nebezpečí - chcete říci, že pekaři nebudou péci chleba, zhasnou světla a nastane konec světa, když padne vláda, kterou jste sestavil?

Přestane-li fungovat nefungující státní správa, mám dojem, že se tak moc nezmění! Autobusy i vlaky budou jezdit i bez pana starosty - však on se někdo najde!

Kdybyste se snažil - jak říkáte - pane ministerský předsedo, každého pochopit, tak byste musel jednat jinak. S oblibou používáte pro většinu národa termínu "určitá část společnosti" - chybí tam už jen dodatek "svedená imperialistickou propagandou" - a jsme doma!

Jak můžete být zastáncem právního státu, když jste dal přednost při sestavování federální vlády representantům strany, která sama o sobě prohlašuje, že až příliš často jednala protiprávně. Za kým vlastně stojíte - za stranickým štítem nebo za národem?

Jestli se domníváte, že je nezákonné požadovat, by se státní moci vydali neschopní a zkorumpovaní - potom stojíte kdesi mimo dění; je 8. prosince 1989, pane ministerský předsedo, pozor na kalendář!

Stě-li pro co nejrychlejší uspořádání demokratických voleb - tak my jsme raději pro svobodné volby, tomu rozumíme. Svěrázné modely demokracií máme již snad jednou provždy za sebou! Kdo to zdržuje, my (?) - až tam úplně dole u pásů ve fabrikách, u výsovacích prken, na stavbách a polích? Přijďte se podívat - bude to pro Vás poučné!

Chtěl bych Vás ubezpečit, že nikdo - kromě páté kolony - neusiluje v této zemi o hospodářský rozvrat; nesmíte však spojovat pojmy záměrně tak, abyste stavěl rovnítko mezi nesouhlas s navrženou federální vládou a anarchií.

Odmítnout nepřijatelné návrhy neznamena ani touhu po bezvládní, ani rozvrat - ba právě naopak!

Nelíbí se Vám neustále sílící proud požadavků? Bude jich nutně víc, řeky a veletoky a oprávněných! Vymést ten Augiášův chlév - to bude fuška, to s Vámi plně souhlasím!

Chudáci ministři a ředitelé, vždyť oni budou muset žít v napětí - já si myslím, že budou muset pořádně "máknout", a bude se z nich kouřit!

Ale my chceme ve vládě mít takové lidi, kteří na to mají, kterým budeme moci důvěřovat a kteří také jsou plni elánu.

Jsem přesvědčen, že jsou - máme je určitě mezi sebou, jenom je najít a dát jim možnost, aby ukázali, co dovedou.

"Nikdo, kdo má nebo cítí odpovědnost za republiku, by si neměl zahrávat s nervozitou" - říkáte Vy!

Jste nervózní Vy nebo ti, o nichž rozhodujete? Kdo větším právem, co myslíte? Nálady a sympatie se nemění v současnosti ze dne na den a už vůbec ne z hodiny na hodinu - to je zásadně špatný odhad situace!

Protiřečíte si, pane ministerský předsedo v zásadních věcech: odbornost kontra kádrový strop, útlum talentů a potřeba hlav osvícených - nějak se nám to zvrtlo, že?

Onen tolikrát slibovaný zásadní obrat by se měl rozběhnout právě teď - v prosinci - tvrdíte Vy, jestli to nevyjde, je to podle Vás naše chyba - - těch druhých - nikoliv Vaše, že! Nebudeme si hrát na schovávanou! Vyvést společnost z krize je jistě složité - ale jak jednoduché ji bylo tam dostat a kdo ji tam dostal?

Domníváte-li se však, že k onomu zázračnému "vyvedení" stačí mít od 1.1. 1990 pouze fungující ekonomiku, dodržování zákonů a pravidelný pracovní rytmus v závodech a na školách - potom raději tu společnost nikam nevoďte, mohla by zabloudit.

Změnit musíte celé politické klima v zemi, to je úkol číslo jedna, pane ministerský předsedo; až lidé budou mít jistotu, že žijí ve svobodné zemi, lidsky, důstojně - potom věřte, že budou ochotni i utáhnout si opasek o pár dírek a "makat" - jakékoliv opomenutí v tomto smyslu však může znamenat nejen konec iluzím o šťastném životě zítra - nýbrž i pro budoucí generace.

RNDr. Mojmír PROKOP

Vážení občane,

je nesporné, že někteří poslanci zastupitelských orgánů zklamali důvěru nás, voličů. Máme na mysli např. tyto poslance Federálního shromáždění: Jakeš, David, Fojtík, Bilak, Hofman, Štěpán, Václavík, Kabrhelová, Češka, Slavík a další. Právní úprava pro odvolání poslanců je poplatná době, kterou se snažíme změnit a tak postup je velmi složitý a prakticky nepoužitelný. V § 49 zákona o volbách do Federálního shromáždění se uvádí, že poslanec, který zklamal důvěru voličů nebo který se dopustil nedůstojného činu, může být odvolán. Zkompromitovaní poslanci nenašli v sobě dostatek odvahy a síly přiznat si nezvratnou skutečnost, že ztratili ve smyslu zákona právo být ve Federálním shromáždění. Nevzdali se svého mandátu sami. Je potom odpovědností příslušného orgánu předložit předsednictvu Federálního shromáždění návrh na jejich odvolání. Tyto orgány však jakoby nebraly přání a vůli voličů na vědomí a mlčí. Domníváme se, že je třeba dát jak těmto poslancům, tak i příslušným orgánům hmatatelný důkaz jednoznačné vůle a přání obyvatelstva, které zní: **Nemáte náš mandát !**